

Considerații privind aplicarea normelor de etică în activitatea didactică universitară¹

Angela Stela IVAN¹, Elisabeta SLABU^{1,*}

¹ Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați;
angela.ivan@ugal.ro; elisabeta.slabu@ugal.ro

* Correspondence: elisabeta.slabu@ugal.ro

Rezumat: *Activitatea didactică universitară are la bază un sistem de valori etice unanim recunoscute, care gestionează și orientează comportamentul membrilor comunității academice. Aceste valori sunt încorporate într-o serie de reguli și norme de comportament pe care le regăsim în legi și în acte administrative normative denumite Coduri de etică și deontologie universitară, avizate prin deciziile Senatelor universitare și care fac parte integrantă din Cartele universitare. Constituie o sarcină și o preocupare permanentă a membrilor Comisiilor de etică universitară, să stabilească forța juridică a acestor coduri și relațiile lor cu celelalte reglementări normative aprobate de către aceleași foruri din conducerea universitară. Atunci când se evaluează dacă un membru al comunității universitare a respectat sau nu normele de etică academică, în Comisiile de etică se analizează mai multe acte juridice ce pot fi aplicate cauzei care se discută. Care este procedura prin care se stabilește ce act administrativ va sta la baza deciziei ce va fi luată? Unele acte administrative normative au o forță juridică mai mare decât a altora? Sau toate au aceeași forță juridică? Vom afla analizând multitudinea de reglementări juridice care au relevanță în soluționarea cauzelor cu care sunt sesizate Comisiile de etică universitară.*

Citation: Ivan, A.S. & Slabu, E. (2021). Considerații privind aplicarea normelor de etică în activitatea didactică universitară. *Revista Etică și Deontologie*. 1(1), 18-24
<https://doi.org/10.52744/RED.2021.01.03>

Publisher's Note: RED stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: © 2021 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Cuvinte cheie: *Codul de etică și deontologie universitară, Comisia de etică universitară, act administrativ normativ.*

¹ Articol prezentat în cadrul Conferinței Internaționale Valorile Etice în Societatea Actuală – VESA 2021 (3-5 iunie).

1. Valorile etice universitare

Înțelegem ca „centru de cultură, de cunoaștere, de cercetare” (Magna Charta Universitatum, 1988, p. 1), „universitatea nu își poate îndeplini misiunea – aceea de a servi umanitatea - în afara cadrului etic” (Jeder, 2018, p. 65).

În perioada actuală, exigențele de natură etică se impun din ce în ce mai mult, în toate domeniile. Cu atât mai mult, în educație, valorile etice trebuie promovate și respectate de către toți membrii comunității, fie ei elevi, studenți, profesori sau alte categorii de persoane implicate în activitatea educativă.

Etica și integritatea academică sunt strâns legate de un anumit set de valori. Potrivit doamnei Elena Emilia Ștefan (2018, p. 65), **„sistemul de valori etice universitare constituie cadrul de formalizare a regulilor consensuale morale și de integritate în domeniul academic, expresie a pozițiilor definitorii față de ceea ce este permis sau nu în mediul universitar.”** Valorice etice orientează activitatea în domeniul învățământului superior, în general, precum și în interiorul mediului academic și al comunității universitare. Acestea definesc relațiile moral-profesionale dintre membrii comunității universitare, între aceștia și colaboratorii externi, inclusiv cu membrii echipelor de evaluare instituțională pentru clasificarea universităților.” (Ștefan, 2018, p. 65).

Valorile etice universitare sunt următoarele:

- ✓ libertatea academică, autonomia personală;
- ✓ transparența,
- ✓ etica relațiilor între membrii comunității academice;
- ✓ respectul, grija și toleranța;
- ✓ dreptatea și echitatea;
- ✓ profesionalismul;
- ✓ primatul meritocrației;
- ✓ responsabilitatea profesională și socială.

Regăsim aceste valori menționate pe larg în **Metodologia de etică și integritate în procesul de evaluare a universităților din România**, elaborată în cadrul proiectului „Pregătiți pentru a inova, pregătiți pentru a răspunde mai bine nevoilor locale. Calitate și diversitate a universităților din România” implementat de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, Cercetare, Dezvoltare și Inovare, în parteneriat cu Asociația pentru Implementarea Democrației și European University Association (Metodologia, 2013).

Așadar, evaluarea universităților nu presupune doar evaluarea calității activităților desfășurate pe plan didactic și de cercetare, ci și evaluarea modului în care sunt respectate normele de etică și integritate de către profesioniștii din unitățile de învățământ superior. Întreaga activitatea care se realizează în cadrul universitar este evaluată atât din punct de vedere al cercetării, al activității didactice cât și din punct de vedere etic.

În opinia doamnei Daniela Jeder, „interiorizarea valorilor este un proces complex și de durată pentru care este nevoie de perseverență, consecvență, credință și optimism. Explorarea spațiului valorilor, alături de preocuparea pentru realizarea și implementarea unei educații etice la nivel universitar este un prim pas pentru eliminarea vulnerabilităților din spațiul academic, pentru schimbarea mentalităților, pentru construirea de repere pentru normalitate și, credem, un sprijin pentru evoluția morală la nivel social.” (Jeder, 2018, p. 103-104).

2. Încorporarea normelor de etică în documentele cu caracter normativ aprobate de conducerea universităților

Art. 2 din **Legea nr. 1/2011 a educației naționale** (Lege, 2011) stabilește în alin. (3) următoarele: „Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în **asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii.**”

Art. 4 lit. f) din aceeași lege arată că „Educația și formarea profesională a copiilor, a tinerilor și a adulților **au ca finalitate principală** formarea competențelor, înțelese ca ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilități și aptitudini, necesare pentru... **cultivarea sensibilității față de problematica umană, față de valorile moral-civice** și a respectului pentru natură și mediul înconjurător natural, social și cultural”.

În România, fiecare universitate are aprobat un cod de etică, iar din 2018, în baza Ordinului Ministerului Educației Naționale nr. 3131/2018, programele de studii de masterat și doctorat includ obligatoriu cursuri de etică și integritate academică, iar programele de studii de licență pot avea, opțional, astfel de cursuri (Ordin, 2018).

Valentin Mureșan (2009, p. 102) ne oferă o definiție a codului de etică, astfel: „un ansamblu coerent de valori, principii și norme morale, impuse sau nu prin sancțiuni punitive de instituție, pentru asigurarea unei vieți sociale și profesionale reușite, integre, pentru sporirea bunăstării membrilor ei, a instituției ca atare și a societății în sens larg, pentru diminuarea sau eliminarea oricăror vătămări ce ar putea fi aduse membrilor instituției, pentru respectarea demnității, integrității și autonomiei tuturor celor afectați de activitățile instituției și pentru asigurarea unor protecții egale, imparțiale, a tuturor membrilor instituției în raporturile reciproce și în raporturile acestora cu societatea în ansamblu”.

Codurile de etică aprobate de către universități sunt structurate pe un set de valori, principii și norme morale, care trebuie cunoscute și respectate de către toți membrii comunității. Se subliniază importanța conceptului de responsabilitate a membrilor comunității academice cu privire la programele de studii, cercetări, conduită și se propun sancțiuni în caz de denigrare, calomnii, răspândirea unor informații false etc.

Prin codurile de etică universitățile urmăresc „promovarea integrității academice, respectarea normelor de etică profesională/deontologice, concentrându-se

pe conștientizarea comunității academice cu privire la valorile, normele și principiile etice promovate de instituție, pe activități de prevenție și combatere a comportamentelor ne-etice ce pot apărea atât în activitățile de cercetare, cât și în cele ale actului educativ” (Jeder, 2018, p. 87).

3. Analiza actelor cu caracter normativ aprobate în cadrul Universității Dunărea de Jos din Galați, ce conțin reglementări privind etica academică

Carta Universității Dunărea de Jos din Galați (Carta, 2012) stabilește că:
„Răspunderea publică implică obligația universității sub următoarele aspecte:

- a) respectarea legislației în vigoare, a cartei proprii, a politicilor naționale și europene în domeniul învățământului superior;
- b) aplicarea reglementărilor în vigoare referitoare la asigurarea și evaluarea calității în învățământul superior;
- c) **respectarea politicilor de echitate și etică universitară** cuprinse în Codul de etică și deontologie profesională universitară, aprobat de Senatul universitar, **parte integrantă a prezentei...**”

Aceeași Cartă specifică următoarele:

- autonomia universitară se realizează prin... **asigurarea unei bune conduite în cercetarea științifică și activitatea universitară...**
- drepturile și îndatoririle membrilor comunității universitare sunt stabilite prin reglementările legale în vigoare și prin reglementările universitare (Carta universitară, Codul de etică universitară, contractul individual de muncă).
- personalul didactic și de cercetare, personalul didactic și de cercetare auxiliar, precum și cel de conducere, de îndrumare și de control din învățământul superior **răspunde disciplinar pentru încălcarea îndatoririlor ce îi revin potrivit contractului individual de muncă, precum și pentru încălcarea normelor etice sau de comportare care dăunează interesului învățământului și prestigiului universității.** Se interzice ocuparea posturilor didactice și de cercetare de către persoane la care s-a dovedit, conform legii, că au avut abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară.
- prevederile Cartei sunt completate de celelalte reglementări universitare: coduri, regulamente, metodologii, norme aprobate de Senatul Universității.
- studenții au cel puțin un reprezentant în comisiile de etică, de asigurare a calității, precum și în alte comisii cu caracter social.
- Comisia de etică a Senatului propune acestuia soluții în cazurile de litigii între cadre didactice, sau între studenți și cadre didactice, sau în situațiile de încălcare a eticii universitare.

Codul de etică și deontologie profesională universitară al UDJ Galați (Cod, 2011) reglementează conduita membrilor comunității academice din

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, funcționează ca un contract moral între membrii comunității universitare și universitate, este obligatoriu pentru toți membrii comunității academice și promovează următoarele valori: dreptatea, echitatea, egalitatea de șanse, demnitatea, libertatea individuală și academică, proprietatea intelectuală, integritatea profesională și morală, cinstea, onestitatea, corectitudinea, datoria, responsabilitatea publică.

Comisia de etică universitară a UDJ Galați are următoarele atribuții, aprobate prin **Regulamentul de organizare și funcționare** (Regulament, 2013):

a) **cercetează și soluționează abaterile de la etica universitară, pe baza sesizărilor sau prin autosesizare;**

b) realizează un raport anual referitor la situația respectării eticii și deontologiei profesionale universitare și a eticii activităților de cercetare. Raportul se prezintă rectorului, senatului universitar și constituie un document public;

c) **contribuie la elaborarea Codului de etică și deontologie profesională universitară. Codul este supus aprobării senatului universitar, iar după aprobare este inclus în Carta universitară;**

d) exercită atribuțiile cuprinse în Legea nr. 206/2004, cu modificările și completările ulterioare;

e) exercită alte atribuții prevăzute de lege sau stabilite în Carta universitară.

Personalul didactic și de cercetare, personalul didactic și de cercetare auxiliar, precum și cel de conducere, de îndrumare și de control din învățământul superior **răspunde disciplinar pentru încălcarea îndatoririlor ce îi revin potrivit contractului individual de muncă, precum și pentru încălcarea normelor de comportare care dăunează interesului învățământului și prestigiului unității/instituției.**

Regulamentul activității universitare a studenților (Regulament, 2017) din cadrul UDJ Galați prevede faptul că **studenții trebuie să respecte Codul de etică și deontologie profesională universitară al UDJ Galați, iar nerespectarea acestor prevederi atrage aplicarea de sancțiuni, așa cum sunt stabilite în Regulament.**

Așadar, multe din documentele cu caracter normativ elaborate și aprobate în cadrul UDJ Galați **conțin prevederi privind necesitatea respectării normelor de etică și integritate academică**, fiind stabilite și sancțiuni pentru situațiile în care aceste norme sunt încălcate. Sunt stabilite și organismele interne care verifică modul în care sunt respectate normele de etică și integritate academică, respectiv **Comisia de etică universitară a UDJ**, și organismul la care poate fi contestată hotărârea luată de Comisia de etică - **Senatul UDJ Galați**. Comisia juridică și de etică a Senatului UDJ examinează documentele care au stat la baza luării deciziei de către Comisia de etică a UDJ Galați și propune Senatului UDJ aprobarea / respingerea contestației depusă de persoana nemulțumită. Decizia Senatului este definitivă și poate fi atacată în instanță.

Apar însă întrebările următoare: decizia luată de Senatul universitar poate avea ca bază legală nu Codul de etică ci un alt act cu caracter normativ aprobat tot de către Senat, pe care Comisia juridică și de etică a Senatului îl consideră incident în cauza supusă cercetării? Încălcarea normelor de etică universitară reprezintă sau nu o

abatere disciplinară? Care sunt normele legale utilizate la individualizarea sancțiunii: Codul muncii sau Legea educației naționale?

Din conținutul Cartei UDJ reiese că documentul intitulat Cod de etică și deontologie universitară este parte componentă a acesteia. Acest lucru presupune și o supraordonare asupra unor acte cu caracter normativ elaborate și aprobate la nivelul UDJ Galați, cum ar fi regulamentele, procedurile și metodologiile, care nu conțin mențiunea că sunt parte componentă a Cartei.

Dar dacă în cauza cercetată sunt incidente prevederile mai multor astfel de acte cu caracter normativ, cu aceeași forță juridică, într-un caz cercetat de Comisia de etică se analizează și se aplică cu prioritate normele Codului de etică? Sau se aplică normelor altor regulamente aprobate la nivelul UDJ Galați?

Într-o astfel de situație considerăm că deciziile luate de către Comisia de etică trebuie să fie argumentate legal utilizând prevederile Codului de etică, nu ale altor regulamente și metodologii sau proceduri care sunt aprobate de același organ de conducere a universității. Eventual se poate acționa, dar nu de către Comisia de etică, ci de către structurile de conducere ale facultăților, prin sesizarea unei comisii de cercetare disciplinară, care să cerceteze dacă faptele săvârșite reprezintă încălcări ale prevederilor cu caracter normativ aprobate la nivelul universității și dacă trebuie sancționate.

Iar în ceea ce privește stabilirea sancțiunii în cazul constatării încălcării normelor de etică, trebuie precizat că în conținutul Codului de etică au fost preluate prevederile art. 312 alin. (2) din Legea educației naționale: „Sancțiunile disciplinare care se pot aplica personalului didactic și de cercetare sunt următoarele:

- a) avertisment scris;
- b) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;
- c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;
- d) destituirea din funcția de conducere din învățământ; e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă” (Lege, 2011).

Aceste sancțiuni, deoarece nu sunt bine determinate, lipsind limitele minime și maxime pentru literele b) și c), trebuie individualizate în funcție de gravitatea faptelor săvârșite. Aceasta presupune apelarea la prevederile Codului muncii, pentru a se respecta principiile echității și predictibilității normelor juridice.

5. Concluzii

Adoptarea unui Cod de etică la nivelul universităților presupune și responsabilizarea membrilor comunității academice și conștientizarea faptului că încălcarea normelor lui presupune suportarea consecințelor specifice. Sancțiunile vor fi aplicate numai după o atentă analiză atât a faptelor cât și a prevederilor legale incidente, cu o justă individualizare. Chiar ar trebui ca în conținutul Codului să fie

stabilite anumite limite ale sancțiunilor ce pot fi aplicate, astfel încât să fie păstrat un echilibru între faptă și sancțiuni.

În final, trebuie precizat că studiul realizat de către domnul Tomiță Ciulei (2018, p. 485), intitulat „Analiză comparativă a codurilor de etică din universitățile de top din România”, a relevat faptul că „în sistemul universitar românesc nu există încă o practică unitară în ceea ce privește respectarea normelor de conduită academică...”.

Dar mai trebuie menționată și concluzia potrivit căreia „un Cod odată elaborat, devine litera de lege a întregii activități academice, rămânând în vigoare dincolo de legislaturi, de funcții sau momente circumstanțiale date.”

Referințe

- Carta, (2012). Carta Universității Dunărea de Jos din Galați, disponibilă la: <https://www.ugal.ro/informatii/documente-publice/carta-universitatii>, consultată la data de 27.05.2021.
- Ciulei, T., (2018), *Analiză comparativă a codurilor de etică din universitățile de top din România*, în Sandu, A. și Popoveniuc, B., *Etică și integritate în educație și cercetare*, Editura Tritonic.
- Cod, (2011), Codul de etică și deontologie profesională universitară al Universității „Dunărea de Jos” din Galați, disponibil la: <https://www.ugal.ro/informatii/documente-publice/codul-de-etica-si-deontologie-profesionala-universitara>, consultat la data de 27.05.2021.
- Jeder, D., (2018), *Valori etice în discursul educațional*, în Sandu, A. și Popoveniuc, B., *Etică și integritate în educație și cercetare*, Editura Tritonic.
- Lege, (2011), Legea educației naționale nr. 1. din 2011, M.O. 18 din 10 ianuarie 2011, disponibilă la: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/125150>, consultată la data de 28.05.2021.
- Magna Charta Universitatum, 1988, accesibilă la: <http://www.magna-charta.org/resources/files/the-magna-charta/romanian>
- Mureșan, V., (2009), *Managementul etic în organizații*, Editura Universității din București.
- Metodologia, (2103), Metodologia de etică și integritate în procesul de evaluare a universităților din România, Proiect: „Pregătiți pentru a inova, pregătiți pentru a răspunde mai bine nevoilor locale. Calitate și diversitate a universităților din România” – ID POSDRU 123199, 2013, disponibil la pagina http://pe.forhe.ro/sites/default/files/metodologie_etica_consultare.pdf, consultată la data de 28.05.2021.
- Ordin, (2018), Ordinul Ministerului Educației Naționale nr. 3131/2018 privind includerea în planurile de învățământ, pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a cursurilor de etică și integritate academică, M.O. nr. 140 din 14 februarie 2018, disponibil la pagina <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/197844>, consultată la data de 28.05.2021.
- Regulament, (2013), Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei de etică universitară, disponibil la pagina: https://www.ugal.ro/files/site/comisie_etica/Regulament_etica_brosura_ianuarie_2014.pdf, consultat la data de 28.05.2021.
- Regulament, (2017), Regulamentul activității universitare a studenților, disponibil la pagina: https://www.ugal.ro/files/studenti/2019/RAUS_2019_230719.pdf, consultat la data de 28.05.2021.
- Ștefan, E.E., (2018), *Etică și integritate academică*, Editura Pro Universitaria.